

**สภาพ ปัญหา และประสิทธิผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1**
**States, Problems and Effectiveness of Health Promotion Application in Schools
under Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 1**

วรรมมล แน่นอุดร*
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย โพธิ์ไธสง**
ดร.ฤทัยทรัพย์ ดอกคำ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และประสิทธิผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 176 คน ครูผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนจำนวน 176 คน รวม 352 คน จาก โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 61 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลางจำนวน 79 โรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่จำนวน 36 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 176 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและประสิทธิผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ แบบสอบถามเป็นแบบชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) แบบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบการดำเนินงานทุกองค์ประกอบ พบว่าอยู่ในระดับมาก
2. ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบที่ 3 โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและองค์ประกอบที่ 5 บริการอนามัยโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง
3. ประสิทธิผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบที่ 3 โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง
4. ประสิทธิผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู ผู้รับผิดชอบ ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามขนาดโรงเรียนที่ ต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารจัดการในโรงเรียน ด้านโครงการ ร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ ด้านโภชนาการและอาหาร

คำสำคัญ : ประสิทธิผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

* ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** กรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ โรงเรียนบ้านนาแก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

ที่ปลอดภัย ด้านการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ ด้านการให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านสุขศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ประสิทธิภาพการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้รับผิดชอบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามเขตอำเภอที่โรงเรียนสังกัดโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านนโยบายของโรงเรียน ด้านบริหารจัดการในโรงเรียน ด้านโครงการร่วระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ ด้านบริการอนามัยโรงเรียน ด้านสุขศึกษาในโรงเรียน ด้านโภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย ด้านการออกกำลังกายกีฬาและนันทนาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การวิจัยครั้งนี้ได้เสนอแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ไว้ด้วย คือ ด้านโครงการร่วระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ และด้านบริการอนามัยโรงเรียน

ABSTRACT

This study aimed to investigate states, problems and effectiveness of the application on health promotion in schools under the Office of SakonNakhon Primary Educational Service Area 1. The sampling group consisted of 176 school administrators, 176 teachers in charge of health promotion application in 61 small schools, 79 medium-sized schools, and 36 large schools- a total of 176 schools. A tool used in collecting data was a rating scale questionnaire on states, problems and effectiveness of the application on health promotion. Data were analyzed by percentage, mean and standard deviation, reliability and F-test.

The findings were as follows:

1. The states of the application on health promotion in the schools, in general and in particular, were at the high level.
2. The problems on the application of health promotion in the schools, as a whole, were at the low level. When each aspect was considered, it was found that Factor 3- The Cooperative Project between School and Community as well as Factor 5- Health Service in School were at the moderate level.
3. The effectiveness of the health promotion application in the schools was at the high level in general. When separately considered, it was found that Factor 3- The Cooperative Project between School and Community were at the moderate level.
4. The comparison of the perception between school administrators and teachers in charge in the school of different size based on the operation of health promotion, as a whole, was not difference. When each aspect was considered, it was determined that there was 1 difference at the .01 level of significance. On 2 items: The Cooperative Project between School and Community and Counseling and Social Support whereas the aspects on School Policy as well as Nutrition and Safe Food differed significantly at the .05 level.

5. The comparison on the opinions between the school administrators and teachers in the schools located in each district based on the operation of health promotion in the schools was differed significantly at the .01 level. When each aspect was considered, it was found that the aspects on school policy, school administration and management, cooperative project between school and community, environment management conducive to health, school health service, health education in school, nutrition and safe food, exercise, sports and recreation differed significantly at the .01 level. The guidelines in the effectiveness development on the application of health promotion were also included.

Keywords : Health promotion application in school.

ภูมิหลัง

โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเกิดจากข้อเสนอแนะของคณะผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมสุขภาพ และสุขภาพศึกษา ขององค์การอนามัยโลกที่ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการดำเนินงานด้านอนามัยโรงเรียน (School Health Program) ที่หลายๆ ประเทศใช้กันอยู่ซึ่งอาศัยหลักการสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ สุขศึกษาในโรงเรียน (School Health Education) อนามัยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน (School Health Environment) และบริการอนามัยโรงเรียน (School Health Service) ซึ่งมีลักษณะการปฏิบัติแบบสั่งการจากบนลงล่างไปสู่การส่งเสริมสุขภาพแนวใหม่ซึ่งมี ลักษณะการปฏิบัติที่อยู่บนพื้นฐานของความคิดริเริ่มร่วมกันของคนในชุมชนในการที่จะส่งเสริมสุขภาพนักเรียน และทุกคนในชุมชนให้มีสุขภาพดีขึ้น โดยเริ่มต้นจากการที่องค์การอนามัยโลกภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEARO) ได้ร่วมกับประเทศไทย โดยกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงศึกษาธิการจัดให้มีโรงเรียนส่งเสริม สุขภาพมาดำเนินการซึ่งตรงกับช่วงต้นแผนพัฒนาการสาธารณสุขฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) โดยในระยะแรก กรมอนามัยได้ระดมความคิดเพื่อหาแนวทางและกลวิธีในการดำเนินงานให้เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย ปี 2541 ได้กำหนดเป้าหมาย ให้มีการดำเนินงานโรงเรียนต้นแบบ (Best Practice Model) เพื่อเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จังหวัดละ 1 โรงเรียนและขยายการดำเนินงานเป็นอำเภอละ 1 โรงเรียนในปี 2542 ปัจจุบันงานอนามัยในโรงเรียน ได้เป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมสุขภาพที่ทุกโรงเรียนต้องเข้าร่วมเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เป็นงานที่ให้บริการ ทางด้านสาธารณสุขอย่างหนึ่งที่โรงเรียนจัดไว้เพื่อให้บริการแก่นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนทุกคน เพื่อให้ นักเรียนได้มีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งจะมีส่วนช่วยให้นักเรียนสามารถ ศึกษาเล่าเรียนได้อย่างเต็มที่ ตามสติปัญญาและความสามารถของตน เพื่อที่จะได้เติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพใน อนาคตต่อไปในภายหน้าโดยเหตุนี้ งานอนามัยโรงเรียน จึงเป็นการจัดบริการทางด้านสาธารณสุขที่เหมาะสมและ จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักเรียน บุคลากรในโรงเรียนทุกคนและยังเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ บุคลากรต่อไป และกรมอนามัยได้มีการยกระดับเกณฑ์ประเมินโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสู่ระดับที่สูงขึ้น คือ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับเพชร ที่ประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการดำเนินงานโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพ 2) ด้านการดำเนินงานสุขภาพของนักเรียนแกนนำ 3) ด้านผลสำเร็จของการดำเนินงานที่ เกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพของนักเรียน โครงการแก้ไขปัญหาในโรงเรียน และงานตามนโยบายของ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมาตรฐานทั้ง 3 ด้าน จำแนกเป็น 19 ตัวชี้วัด ที่เน้นการวัดผลทางสุขภาพและพฤติกรรม สุขภาพของนักเรียน โดยจัดทำเกณฑ์ร่วมกับสำนักฯ และกองต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกกรมอนามัย (สำนักส่งเสริมอนามัย กรมอนามัย. 2556: 2)

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีความสนใจที่จะศึกษา สภาพ ปัญหา และประสิทธิผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยมีความคาดหวังว่าผลการวิจัยจะเป็นข้อเสนอแนะ ตลอดจนเป็นแนวทางการปฏิบัติงาน การพัฒนา ปรับปรุงแก้ไข ในการดำเนินการงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ในโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

คำถามการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดปัญหาของการวิจัยไว้ดังนี้

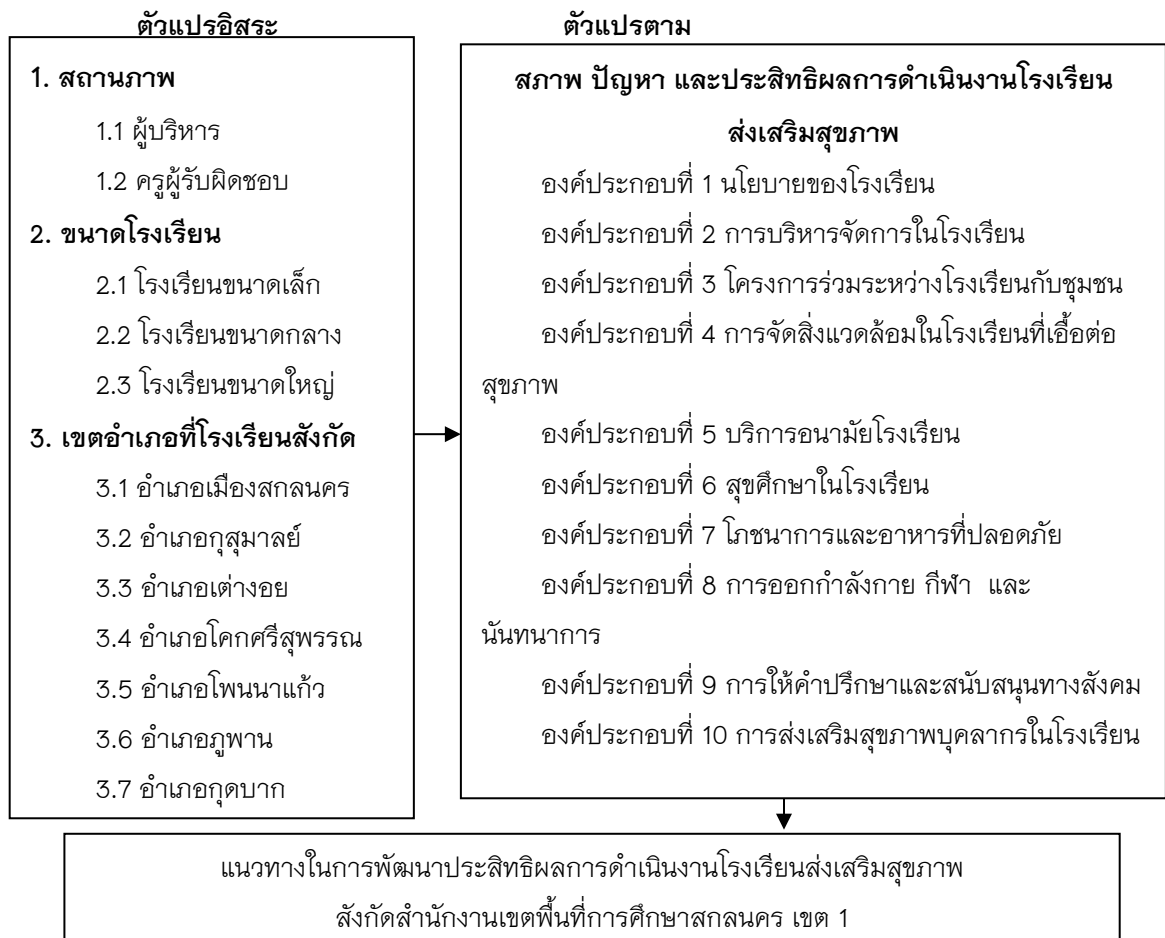
1. สภาพการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 อยู่ในระดับใด
2. ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 อยู่ในระดับใด
3. ประสิทธิผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูอยู่ในระดับใด
4. ประสิทธิผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดโรงเรียนต่างกั นมีความต่างกันหรือไม่ อย่างไร
5. ประสิทธิผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูที่อยู่ในโรงเรียนแต่ละอำเภอมีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
6. แนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้รับผิดชอบ
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู
3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู
4. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดโรงเรียนต่างกั น
5. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู ที่อยู่ในโรงเรียนแต่ละอำเภอ

6. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องสภาพ ปัญหาและประสิทธิผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 2,253 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 176 คน ครู จำนวน 2,077 คน จากโรงเรียน 176 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้รับผิดชอบ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 352 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร 176 คน ครูผู้รับผิดชอบ 176 คน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างนั้น ใช้ตารางสำเร็จรูปเปรียบเทียบประมาณของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (วารุ เฟ็งส์วีสดี. 2551: 191)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และ ประสิทธิภาพการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1 ซึ่งผู้วิจัย พัฒนาขึ้นแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่เป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ของทั้ง 10 องค์ประกอบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เสนอคำร้องต่อสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร ให้ออกหนังสือเพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ทั้ง 7 อำเภอ ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 176 คน ครูผู้รับผิดชอบงาน อนามัยโรงเรียน จำนวน 176 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 352 คน ให้ช่วยตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยไปแจกและรับ แบบสอบถามคืนด้วยตนเองบางส่วนและจัดส่งทางไปรษณีย์ จำนวน 352 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ค่าเฉลี่ย (Mean)
2. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. ค่าร้อยละ (Percentage)

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง สภาพ ปัญหา และประสิทธิภาพการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1 โดยภาพรวม และรายองค์ประกอบ พบว่าค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นราย องค์ประกอบพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 4 ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อ ต่อสุขภาพ รองลงมา องค์ประกอบที่ 9 ด้านการให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคมและองค์ประกอบที่ 1 ด้านนโยบายของโรงเรียน ลำดับสุดท้ายคือองค์ประกอบที่ 3 ด้านโครงการร่วระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
2. ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1 โดยภาพรวม พบว่าค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบพบว่า ข้อที่มี ระดับปัญหาการดำเนินงานอยู่ระดับปานกลาง 2 องค์ประกอบเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ คือ องค์ประกอบที่ 3 ด้านโครงการร่วระหว่างโรงเรียนกับชุมชน รองลงมา องค์ประกอบที่ 5 ด้านบริการอนามัย โรงเรียน ส่วนลำดับสุดท้าย คือ องค์ประกอบที่ 9 ด้านการให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคมอยู่ในระดับน้อย

3. ประสิทธิภาพการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับ จากมากไปหาน้อย 3 ลำดับดังนี้ คือ องค์ประกอบที่ 7 ด้านโภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย องค์ประกอบที่ 1 ด้านนโยบายของโรงเรียน องค์ประกอบที่ 5 ด้านบริการอนามัยโรงเรียน

4. ประสิทธิภาพการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู ผู้รับผิดชอบ ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามขนาดโรงเรียนที่ ต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารจัดการในโรงเรียน ด้านโครงการ ร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ ด้านโภชนาการและอาหาร ที่ปลอดภัย ด้านการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ ด้านการให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านสุขศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

5. ประสิทธิภาพการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู ผู้รับผิดชอบในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามการปฏิบัติงานใน โรงเรียนต่างอำเภอ แตกต่างกันดังนี้ คือความแปรปรวนของระดับความคิดเห็นต่อประสิทธิผลการดำเนินงาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านนโยบายของโรงเรียน ด้านการบริหารจัดการในโรงเรียน ด้านโครงการร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ ด้านบริการอนามัยโรงเรียน ด้านสุขศึกษาในโรงเรียน ด้านโภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย ด้านการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ ด้านการส่งเสริมสุขภาพ บุคลากรในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6. แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาประสิทธิผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่าปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพที่ ควรพัฒนา มีดังต่อไปนี้คือ องค์ประกอบที่ 3 โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ควรพัฒนา ปัญหาการ ดำเนินงานสูงกว่าค่าเฉลี่ยปัญหาการดำเนินงานโดยรวม องค์ประกอบที่ 4 การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ เอื้อต่อสุขภาพ ควรพัฒนา เนื่องจากปัญหาการดำเนินงานสูงกว่าค่าเฉลี่ยปัญหาการดำเนินงานโดยรวม องค์ประกอบที่ 5 บริการอนามัยโรงเรียน ควรพัฒนา เนื่องจากปัญหาการดำเนินงานสูงกว่าค่าเฉลี่ยปัญหาการ ดำเนินงานโดยรวม

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สภาพ ปัญหา และประสิทธิผลการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีผลการวิเคราะห์ที่นำมาอภิปรายตามประเด็น ดังนี้

1. ผลการวิจัยสภาพการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นต่อสภาพการ ดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 1 สภาพการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรา เดชเรือง (2551: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการบริหารงาน โรงเรียนในโครงการส่งเสริมสุขภาพตามการรับรู้ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตวิภาวดี

กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก และงานวิจัยของชาญศักดิ์ โคตรภัทร (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 13 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 พบว่าความคิดเห็นของข้าราชการครู และคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพที่มีต่อการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ของกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 13 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 โดยรวมและรายด้าน ทั้ง 10 ด้าน อยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิจัยปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า อยู่ในระดับน้อย ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2 ที่ตั้งไว้ว่า ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปานหทัย ประสานสุข (2556: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนสิริมงคลานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในด้านการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน กิจกรรมที่ปฏิบัติได้สูงสุดคือ การส่งเสริมการเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีใน ส่วนกิจกรรมที่มีผู้ปฏิบัติน้อยที่สุดคือ การเปิดฝึกสอนกีฬาที่ครูถนัดให้แก่ชุมชน ปัญหาที่พบคือ ไม่สามารถจัดกิจกรรมความร่วมมือกับชุมชนได้ นอกเหนือจากการชี้แจงให้ผู้ปกครองและแจ้งผ่านหนังสือ จากโรงเรียน ถึงผู้ปกครอง ข้อเสนอแนะคือควรมีการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น

3. ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้รับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ตรงตามสมมติฐานข้อ 3 ที่ตั้งไว้ว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้รับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาลินี กิจรุ่งเรืองกุล (2554: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารกับการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในสถานศึกษา สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เขตการศึกษาท้องถิ่นที่ 1 พบว่าการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในสถานศึกษาสังกัดกรมการปกครองท้องถิ่นเขตการศึกษาท้องถิ่นที่ 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้สืบเนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยนักเรียนและมีการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ ทำให้โรงเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และผู้บริหารมีการแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนซึ่งประกอบด้วย ครู นักเรียน ผู้ปกครอง เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และผู้แทนองค์กรในชุมชนส่งเสริมสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาสุขภาพนักเรียน มีการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพตามสุขบัญญัติแห่งชาติ มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาสุขภาพนักเรียน บุคลากรในโรงเรียนและชุมชน ผู้บริหารใช้ทรัพยากรของโรงเรียนอย่างเท่าเทียมกัน มีการวางแผนงานสุขภาพโภชนาการ จัดสถานศึกษาเป็นที่ปลอดอบายมุข สารเสพติด และมีการป้องกันอุบัติเหตุเพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษามีสุขภาพอนามัยที่ดี

4. ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านสุขศึกษาในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรัตน์ พึ่งน่วม (2556: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 ผลการประเมิน พบว่า ด้านปัจจัยพื้นฐานและสภาวะแวดล้อมของโครงการ ตามความคิดเห็นครูผู้รับผิดชอบโครงการ ในภาพรวมและรายข้อมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบก่อนดำเนิน

โครงการ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โรงเรียนมีการดำเนินโครงการส่งเสริมสุขภาพที่ชัดเจน ด้านกระบวนการปฏิบัติระหว่างดำเนินโครงการ ตามความคิดเห็นของครูผู้รับผิดชอบโครงการ ในภาพรวม และรายชื่อมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้

5. ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบในโรงเรียนของแต่ละอำเภอ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของสาคร วงศ์เพิ่ม (2551,บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชน ในโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ของโรงเรียนบ้านเลี้ยว ตำบลจิม อำเภอปง จังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ มีระดับความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับมาก หากพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ พบว่าด้านการบริการอนามัยในโรงเรียนมีระดับความคิดเห็นมากเป็นอันดับแรก องค์ประกอบที่มีความคิดเห็นรองลงมา ได้แก่ ด้านโครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ องค์ประกอบที่มีระดับความคิดเห็นปานกลางได้แก่ ด้านการส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน ด้านการให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม และด้านนโยบายของโรงเรียนตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา สภาพ ปัญหา และประสิทธิผลของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาพบว่า ปัญหาของการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้รับผิดชอบโดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย แต่ยังพบว่าปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านโครงการร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และบริการอนามัยโรงเรียน มีแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยโดยการจัดให้มีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับงานอนามัยของโรงเรียน เช่น การจัดทำแผนพับความรู้ มีการจัดโครงการร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และมีการจัดการประชุมร่วมกับชุมชนเป็นประจำเพื่อให้ชุมชนได้ทราบถึงปัญหาและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพอนามัย และให้มีการบริการอนามัยโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ให้นักเรียนได้รับการฉีดวัคซีนตรงตามกำหนดและได้รับการตรวจสุขภาพทุกภาคเรียน รวมทั้งการส่งเสริมให้ครูประจำชั้นช่วยใช้ในการดูแลสุขภาพผู้เรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

1.2 ประสิทธิภาพการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้รับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เนื่องจากบุคลากรภายในโรงเรียนได้ให้ความสำคัญในเรื่องการส่งเสริมอนามัยของผู้เรียนและบุคลากรในโรงเรียน อาทิเช่น การจัดกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพอนามัยในโรงเรียน พัฒนาบุคลากร และพัฒนาองค์การ ให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ องค์การสามารถมีการดำเนินการจัดการส่งเสริมอนามัยในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพประสบความสำเร็จ
เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

2.2 ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของประชากรกลุ่มอื่นๆ ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากการดำเนินงาน
โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เช่น ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมอนามัย. กระทรวงสาธารณสุข. (2552). *คู่มือสร้างสุขนิสัยรักสะอาด*. กรุงเทพฯ:

สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

กรมอนามัย. กระทรวงสาธารณสุข. (2554). *แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ*. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กองสุขศึกษา กระทรวงสาธารณสุข. (2552). *แนวทางการเสริมสร้างพฤติกรรมสุขภาพตามสุขบัญญัติแห่งชาติ*

ในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: บริษัท โอ-วิทย์ (ประเทศไทย) จำกัด.

คำมูล แก้วชัยภูมิ. (2550). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างเสริมสุขภาพของชมรมสร้างสุขภาพ จังหวัดชัยภูมิ*.

วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จันทรากุล จันทมูล. (2551). *การสำรวจสุขภาพนิเวศสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพระดับทองในเขตพื้นที่*

บริการหน่วยผู้ดูแลหลักของโรงพยาบาลร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม

: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เจตนิพิฐ สมมาตย์และคณะ. (2551). *พฤติกรรมสุขภาพและพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพของนักศึกษาชั้นปีที่ 1*

วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น ปีการศึกษา 2550. ขอนแก่น

: วิทยาลัยการสาธารณสุข จังหวัดขอนแก่น.

ชาญศักดิ์ โคตรภทร. (2552). *การดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาที่ 13*

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. ภาคนิพนธ์ ค.ม. อุบลราชธานี

อุทัย สงวนพงศ์. (2554). *สุขศึกษา*. กรุงเทพฯ: บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ.

Applegate, Trent E. (2003). "Coordinated School Health Programs (CSHP) for Promoting Health Among

College Students," *Dissertation Abstracts International*. 64(05)2110: November.

Barnett, Toni Odom. (2000). "Parents' Perceptions of Children's Health Needs and

School-based Health Services" *Dissertation Abstracts International*. 60(10): 5049-B; April.

Blagooee, Benjamin Omamogho. (2004). "The Association Among Sociodemographic Factors, Oral Health

and Oral Quality of Life (OQOL)," *Dissertation Abstracts International*. 64(08): 3770-B; February.